

НЕОЧЕВИДНА ЛЮБОВ БОГА

Йо. 3, 16

Речення, яке найчастіше використовують у євангелізації, звучить так: «Бог бо так полюбив світ, що Сина свого Єдиногоданого дав, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, а жив життям вічним» (Йо. 3, 16).

У цьому реченні все неочевидне. Саме тому воно вимагає роздумів і рішення. Воно вимагає вибору.

Чи очевидна любов до світу? Не йдеться про гори і ліси... Чи очевидна любов до людини? Любов Бога до мене? Хто з нас може сказати, що вартий її?

Уже на початку Біблії ми читаємо: «Побачив Господь, що людська злоба на землі велика..., і жалував, що створив людину на землі [...]. Глянув Бог на землю, а ось вона зіпсована, бо кожне тіло занастало свою путь на землі» (Бут. 6, 5-6, 12).

Відгомін цього смутку Бога повертається в одній з останніх біблійних книг: «Не любіть світу!» (1 Йо. 2, 15). Що є зі світу? «Пожадливість тіла, пожадливість очей і гординя» (1 Йо. 2, 16). Це неможливо любити. Але йдеться не про абстрактні втвори. Пожадливість, жадібність, гординя не існують самі собою – вони існують тільки в людях. У мені. Дехто каже: «Я не терплю гордині». Це очевидне. А гордовитого? Ви вмієте любити гордих, жадібних і нечистих?

Можна любити людей, що гинуть у війнах. Але тих, що їх розпочинають? Перебуваючи у Біркенау, ти підсвідомо стаєш на бік жертв; але чи можна – і як – любити нацистів? Солідарність із жертвами терактів очевидна, але чи можна любити

тих, хто їх вчиняє? А може, ми навіть не стаємо на бік усіх жертв? Про деяких ми кажемо: самі винні... Можна любити бідних, що їх нищать бездушні «ринкові закони», але тих, кого нищить алкоголізм чи скоєний злочин? Чи не маємо спокуси підказувати Богові, кого Йому любити, а кого – не любити? А в яку групу ми поміщаємо себе? Хто з нас «без гріха»?

Це тільки оболонка цієї неочевидности. Бо ще неочевиднішим за те, що Бог любить, є те, як Він любить. Так – саме так, «що Сина свого дав».

Тут треба дивитися на Хрест. Ми не говоримо про «Бога загалом»; ми говоримо про Бога, що об'явився на Голготі. Про Бога Отця, який «власного Сина свого не щадить», але пощадив сина Авраама. Бо Він значно більше вимагає від Себе, ніж від нас. Бо Він обдаровує перший і невпинно. Бо Він не злодій, ні в чому не обкрадає людину, нічого в неї не «забирає». Ми говоримо про Бога, що об'явився в Ісусі, який на хресті на мою жадібність відповідає наготовою та вбогістю; на мою гординю – вибором смерті невільника; на мою заздрість, насилля та гнів – жертвуванням власного життя.

Не йдеться тільки про контраст між Богом і нами. І не про повчання: що точно діє, а що не діє в людському житті. Йдеться про те, що Він – Свят, Свят, Свят – хоче стати моїм гріхом: Він, покірний, хоче стати моєю гординею; Він, убогий, хоче стати моєю жадібністю; Він, жертвуючи життя, готовий стати кожним убивством, яке я скоїв. Він хоче в мене це забрати. Взяти на Себе, щоб воно померло разом із Ним на хресті. Він тільки запитує, чи я Йому це віддам. Віддаси Йому?

А що отримаєш взамін? Вічне життя. Уже, тепер. Не в якомусь предалекому майбутньому, після парусії. Погляньмо на слова: «Хто Тіло моє їсть і Кров мою п'є, той живе життям вічним, і Я воскресну його останнього дня» (Йо. 6, 54). Господь обіцяє два дари: що Він нас воскресить (колись) і що можеш

мати в собі життя Бога. Ти можеш любити так, як Він. Ти можеш пробачати сімдесят сім разів. Ти можеш любити ворогів. Ти можеш благословляти тих, що тебе проклинають. Ти можеш... зло перемагати добром. У єдності з Ісусом – з'єднуючись у Тілі й Крові. Тут не йдеться про знання. Йдеться про досвід зустрічі.

У річницю хрещення Польщі ми запитували: що Мешко I з того знав? А ми? Я? Ти? Ти знаєш Цього Бога? Ти дозволив Йому обійняти тебе? Ти сказав Йому: «Господь мій і Бог мій»? Чи ти хочеш зробити крок у Його бік? Або принаймні чи хотів зробити?

2/111

З НАЗАРЕТА І З ОТЦЯ

Йо. 7, 25–29

Ми є учасниками суперечки про Ісуса: «Чи не Той це, що бажають Його вбити? Ось Він говорить явно, і Йому нічого не кажуть. Невже старшина і справді визнала, що Він Христос? Та ми про Нього знаємо, звідкіля Він. А Христос коли прийде, то ніхто не знатиме, звідки Він» (Йо. 7, 25–27).

Ісус відповідає: «І Мене знаєте, і знаєте, звідкіля Я. Однак прийшов Я не від Себе самого, правдивий же Той, хто послав Мене, – а Того ви не знаєте. Я ж Його знаю, бо Я від Нього, і Він Мене послав» (Йо. 7, 28–29).

Що означає «знати Ісуса»?

Чи достатньо знати відповідь на запитання, звідки Він походить?

Чи достатньо знати, що Він народився у Вифлеємі й що Його називають Назарянином – за місцем, де Він виховувався?

А може, ще добре було б принаймні знати, яку Він закінчив школу? У якого наставника вчився? Про це нічого не відомо, але «як Він знає Писання, не вчившись?» (Йо. 7, 15).

Ісус, відповідаючи, не зрікається ні свого дому, ні сім'ї (так заперечив би логіку воплочення); проте Він чітко стверджує, що ключ до розуміння Його Особи і місії лежить деінде. Його авторитет не виникає з того, що Він є потомком Давида і що Марія з Йосифом, ймовірно, подбали про Його освіту у «добрій школі».

Він із Вифлеєма і Назарета – це правда. Але раніше – з Отця. Він із Нього споконвічно народжений. Отець Його

послав. Від Отця Він черпає свій авторитет – Авторитет Божого Єдиного Сина.

Він Бог. Він не тільки навчає, а й спасає. Прощає гріхи. Воскрешає померлих. Звершує Нове творіння. Проповідує Слово зі силою. Слово, що не тільки інформує, а й формує. Не тільки пояснює, а й вершить.

Це перспектива іншого пізнання. Бо одне – знати, що Він був Ісусом із Назарета, а зовсім інше – вірити, що Він є «моїм Господом і моїм Богом».

Про це категорично пише апостол Павло в Другому посланні до коринтян: «Так що віднині по-людському ми не знаємо нікого. Коли ж і уявляли собі Христа по-людському, то Його вже тепер так собі не уявляємо» (2 Кор. 5, 16). І додає: «Тому, коли хтось у Христі, той – нове створіння. Старе минуло, настало нове» (5, 17).

Це і є та перспектива: не дослідження про когось історичного (отже минулого), а сопричастя («перебування у») з Живим – взаємини, що відновлюють, дають не тільки знання, а й досвід нового початку – знову подарованого життя (з нічого).

Можна (і треба) багато вивчити про Ісуса з Назарета; але те, хто Він, ми відкриваємо тільки в реальному досвіді віри.

3/111

ЙОАН ТА ІЛЛЯ

Мр. 6, 14–29

Ісус Христос – це хто? Це головне питання Євангелія від Марка. І Євангелій загалом. Головне питання християнства.

У шостому розділі Євангелія від Марка запитання про Христа ставить Ірод Антипа. Люди кажуть про Ісуса: «То – Ілля». А Ірод – двічі – стверджує: «То Йоан, якому голову я стяв; він устав із мертвих» (див. Мр. 6, 14–29). Розповідь про смерть Йоана, яка йде відразу після цього Іродового визначення, ще раз підтверджує правду, яку ми знаємо з інших уривків Євангелія, що це Йоан (а не Ісус) – Ілля, чие друге пришествя мало передувати приходу Месії.

Ілля, як написано в Першій книзі Царів, свого найбільшого противника мав в особі царя-ідолопоклонника Ахава. Насправді це не цар, а його нечестива дружина Єзавель зазіхала на життя пророка. Це вона йому грозить: «Нехай же й мені те боги заподіють та ще причинять, коли я завтра о цій добі не зроблю з твоїм життям те, що ти зробив із життям кожного з них» (тобто пророків Ваала, яких Ілля убив після Божого суду на горі Кармель). Це від її гніву Ілля змушений утікати в Юдейську пустиню (див. 1 Цар. 19).

У Євангелії відповідником пари Ахава та Єзавелі є пара Ірода Антипи та Іродіади. Ірод, подібно як Ахав, слухає слова пророка. Він не погоджується з ними, поводить всупереч їм. Але слухає. Натомість Іродіада «лютилась» на Йоана, вичікуючи тільки «сприятливого дня», щоб його вбити. Такий сприятливий день настав – ми всі знаємо цю історію – на бенкеті

з нагоди народин Ірода. Захоплений танцем доньки Іродіади, Саломеї, Ірод їй присягнув: «Чого б ти тільки в мене просила, – дам тобі». А вона, за намовою матері, почала негайно вимагати: «Хочу, щоб ти мені дав зараз же на полумиску голову Йоана Хрестителя». Невірний власній совісті – як це коментував Фултон Шін, – але вірний своїй присязі, яку на п'яну голову дав перед своїми гостями, він послав до в'язниці ката і «наказав йому принести голову Йоана» (пор. Мр. 6, 19–29).

Тут історія Йоана наче розбігається з історією Іллі... Бог вберіг Іллю від смерті, що хотіли йому заподіяти мстива володарка і володар, яким вона маніпулювала. Він покріпив пророка чудесною поживою в пустині, а після цього воскресив у ньому надію і волю до дій, об'являючись йому на Синаї.

Йоан/Ілля, ув'язнений у фортеці Махерон, не дочекався чудесного втручання Бога. Іродіада могла насититися виглядом його голови, яку несла «дівчина» (так Марко окреслив Саломею) на полумиску, серединою бенкетної зали.

Проте розгубленому читачеві Марко дає новий ключ для розуміння всієї ситуації. Він прихований в останньому реченні євангельського уривка: «Учні ж його, довідавшись про те, прийшли й узяли його тіло та поклали його у гробі» (Мр. 6, 29).

Історія розпочалася запитанням про Ісуса. Закінчується вона також Ісусом. Своєю смертю Йоан звіщає смерть Ісуса. Він до кінця є Його «предтечею». Він передує Йому всією своєю долею. Також – мучеництвом і похованням. Його смерть відрізняє його від Іллі. Це так. Проте вона дуже відповідна для його місії – нового Іллі, що звіщає Христа.

Такого Месію, що об'явився в Ісусі Христі, Йоан не міг звістити інакше. Він не міг ліпше на Нього «вказати».

Бог у Махероні не виявився слабшим, ніж у Юдейській пустині кілька століть раніше. Він виявився сильнішим. Спробним зробити людину здатною до мучеництва.

4/111 ПОМАЗАНИК

Мр. 8, 29–31

«А ви, – що кажете, – хто Я?» – запитує Ісус (пор. Мр. 8, 29). Ми, ймовірно, відповіли разом із Петром: «Ти – Месія!» (тобто Христос – Помазаник). Однак діалог із Господом не закінчився цим визнанням. У наступному реченні Христос «відкрито» описав нам характер своєї місії: «Синови Чоловічому багато треба (гр. *dei*, лат. *oportet*) вистраждати, а й відцураються Його... буде Він убитий, по трьох же днях воскресне» (8, 31).

Треба? Від кого це треба? Чиє це треба? Кому це треба? Відповідь звучить: Йому. Ісусові. Це Він «мусить» не так «бути вбитий», як «віддати життя». Це Він – Син Чоловічий – не може, не зуміє, не здатний інакше. Він Месія, що означає Помазаник. Із хрестом.

Цю констатацію треба конкретизувати: в Ізраїлі помазували царів, священників і пророків (Месія об'єднує ці три титули/місії). Вибір Ісуса – бути: царем, священником і пророком із хрестом. Якщо хтось цього не розуміє, якщо хоче Ісусову місію бачити і проповідувати інакше, той рано чи пізно, як Петро, почує з вуст Ісуса: «Сатано!».

Ісус – Цар на хресті. Це у хресті – як говорив 1987 року у Кракові на Вавелі Іван Павло II – «дана Йому всяка влада; що її ніхто інший не має над серцем людини». Жодна корона, включно з тіарою, не викликає в нас такого зобов'язання і послуху, такої любові, як корона з терня.

Ісус – Священник на хресті, бо специфіка – фундаментальна засада Його священства – це ототожнення священ-